

MACULA (XIII.)

Regény

BRASNYÓ ISTVÁN

— Érdekes, istent szóba sem hoztuk — mondtam Moissilovitsnak, aki a megroggyant koszorúba akasztotta bele a térdét, hogy ekként biztoson támpontot újbóli kikerekítésének.

— Később még sor kerülhet rá — legyintett —, hiszen nem tudhatom, hogy vallásos volt-e az illető.

— Miféle illető? — kaptam föl a fejemet abban a hiszemben, hogy már ő is megfélelkezett a gyászszertartásról, vagyis hogy itt már úgyszólván minden tőlünk telhető.

— Aki elhalálozott! — adta tudtomra, hogy továbbra is kitart e téveszme mellett.

Most közöljem vele az igazságot? Miután költségbe verte magát? Törjem le a lelkesedését? Hiszen mindig jó modorú és tapintatos voltam az emberekkel...

— Hát, mint a legtöbben — kezdtem ötlöni-hatolni. — Ha bika kergeti az utcán az embert, és meglátja a templomajtót, biztosan oda menekül... Jobb híján...

— Hagyja ezeket a spanyol látomásokat! — fortyant föl. — Ne tegyen úgy, mintha nem tudná nagyon jól, hol vagyunk! Épp maga! Ami spanyol volt, abból csak a nátha jutott el ide... Az ember egyet tüszentett, és már halottnak tekinthette magát. Akkor tanultam én is a mesterséget!

— Még szinte gyerekfejjel... — igyekeztem következtetni az életkorára.

— De jó hangom volt ám! Szelídebb lett tőle a halál... — És úgy kezdett beszélni róla, mint valami szövetségeséről, vagy mintha egy s máshoz köze lenne ebben a dologban, ám lehet, hogy csupán sátánkodott, hogy ekként ébresszen tiszteletet maga iránt. Úgy találta talán, hogy nem tisztelem eléggé?

Amikor a koszorút helyreállította, megint az én kezembe nyomta;

kár, hogy itt-ott lassanként peregni kezdett róla a túlevél: máris attól tartottam, hogy estig el fog kopni, olyan lesz, mintha a fűzfáról vágtuk volna.

És jártuk sorra a kocsmákat, váltig abban a hiszemben, vagy később már azzal nyugtatgatva magunkat, hogy úgysem fogunk elkésni, áll velünk az idő, befogott bennünket buborékjába, s lehet, hogy a falán túl történik valami, de itt, belül, velünk, minden a legnagyobb rendben, és csupán a sötétség fog bennünket föltartóztatni, mert az éjszaka jöttével már ki sem temet, vagyis egyetlen esetet láttam eddig, amikor a gyászmenetre rásteledett, de ott nem volt jelen Moisilovits, a díjnoki rangú kántor, az a menet csupa színjőzan emberből állt, és mégis megesezt velük, hiába csaptak olyan nagy tolongást.

Kár, hogy nem azzal ébredtek soha, amivel elaludtam!

Most ugyanis fejfájással ébredtem, a közelemben egy ismeretlen és még alvó emberrel, de azután, hogy megláttam a koszorú vázát, fölsejlett bennem egy-két előző napi mozzanatot; emberemet bizonyára azért nem ismertem föl elsőre, mert vagy elveszítette a szemüvegét, vagy ha elalvás előtt volt rá ideje, akkor levette, miként ez szokás, bár nem hiszem, hogy ez az eset forgott fenn, és arra gondoltam, hogy öreg pajtásom sohasem lát engem többé, mert mire sikerül másik szemüveget szereznie, én már odább is álltam.

De nem úgy a vén gazembere! Fölserkent az nyomban, amint én megmoccantam.

— Kellemes estét töltöttünk el — mondta hunyorogva és idegen arccal, úgyhogy nyomban rá is vágtam:

— Én nem is ismerem magát!

— Pajti, pajti, ne ugrass! Hát nem emlékszel, hogy erővel kefélni akartál? Alig tudtalak ide is elrángigálni — mondta a zsebében kotozászva. — Még a szemüvegemet is eltörted . . .

— Én? — csodálkoztam rá az öregre; nem is sejtettem, hogy ennyire életveszélyesek tudnak lenni ezek a másnapos vének. Fondorkodik itt, míg a nyakába nem akasztom a koszorút, s kezdheti előlről a mindennapi, száralmas szélhámuskodását.

— És még valami volt, de arra már nem emlékszem.

— No, de kefélttem-e?

— Azt nem láthattam, mert mint mondottam, eltörted a szemüvegemet . . .

— Az másvalaki volt a szemüveggel, én nem szoktam senkit sem bántani . . .

— Holtrészeg voltál! — kötötte egyre csak az ebet a karóhoz. Mint ha ez lett volna az egyedüli kibúvója.

— Az. Sok mindenféle cefrét össze kellett inni . . .

— Meg mindenáron kefélni akartál!

— Ezt már hallottam! Elő a többivel is! Ugyan kivel?

— Ja, azt már nem tudom — bizonytalanodott el. — Meg ne is

kiabálj a vénasszony miatt! A házvezetőnőm minden szavadat hallja. Hallgatja ezt a parázna beszédedet...

Méghogy „házvezetőnőm”! Vén salabakter! Kamrai albérlő! Hullaházi kéjenc!

— Hideg van itt — mondtam, miközben a kezemen lila foltok tűntek föl. — Nem ártana befűteni valamivel.

— A házvezetőnőm nem tartja szükségesnek a fűtést. Egyenesen egészségesnek tartja a hideg hálószobát. Nem is számol föl semmit sem a fűtésért...

— De most már a nappaliban vagyunk! — igyekeztem észre téríteni temetésem kántorát. — Engedelmével, betűzelném ezt a koszorút — vettem föl mint ötletet.

— Melyiket? — kérdezte meglepődve.

— Hát ezt a tegnapi...

— Koszorút? De hiszen nem is voltunk temetésen! — Ez volt az egész, ami megmaradt a fejében a tegnapi napból. Hogy hol nem voltunk. De hogy hol voltunk? Hány helyen? Azt ki fogja fölsorolni? Én talán, az idegen?

— De elindultunk! Temetni mentünk valakit!

— Óh! Igen! És nekem ezzel kapcsolatban költségeim adódtak. Volt némi kiadásom... Ezen majd megosztozunk.

— Én a koszorút adtam! — jelentettem ki fölháborodva és -bátorodva. — Az az én költségemen volt!

— Én meg most visszaadom — mondta tárgyilagosan —, a többi pedig összeszámoljuk — és végül előhalászta a fekete kaftánja zsebéből a szemüvege egyik szarát meg fél keretét. — Menjünk tételről tételre. Először is itt van a szemüveg...

— Rendben van — nyugodtam bele —, csak előbb el kell mennem pénzért — és komolyan is gondoltam.

— Innen? El? Azt nem! Azt már nem! A házvezetőnőm minden szavát hallja!

— Jó, de akkor én betüzelem a koszorút... Mégsem fagyhatunk meg — dörzsöltem a kezem fejét.

— Nem kedveli a szobahőmérsékletet? — kérdezte szinte pimaszkodva. — Sokat tanulhatna a házvezetőnőmtől...

— Nem tanulok én senkitől sem. Ostoba akarok maradni halálig...

— Ahogy gondolja — jelentette ki hidegvérűen, és papírt, ceruzát kerített a számadáshoz.

— Gyufája nincs véletlenül? — kérdeztem, és már fogtam is a koszorút, hogy összetördössem.

— A maga helyében én nem lennék ennyire hebehurgya — tartóztatott föl foglalatosságomban. — Az a koszorú még egészen hasznavehető darab, rendbe lehetne hozni...

— Talán a házvezetőnője temetésére szánta? — ellenkeztem vele,

hiszen úgysem volt gyufám. — Ennek különben is úgyszólván mind le-
hullott a levele . . .

— Amikor utcahosszat gurigázott velem!

— A szél ragadta ki a kezemből, az hajszolta, alig tudtam utolérni . . .

— Mondhat, amit akar, ezt a koszorút még rendbe lehetne hozni.
Egy kis örökzöld, dércsípte levél, ez-az — mutatta a dúsítást a két kéz-
fejével, mintha a kabátja ujjából rázná ki hozzá a megfelelő kellékeket.

— Akkor elfogadja a koszorút a költségek fejében? Visszaveszi? —
kínáltam föl neki.

— Dehogy veszem, én pusztán javaslatot tettem. Ajánlottam valamit,
ami bizonyára mindkettőnknek megfelelne.

— Én nem szándékozom elrészegesedni — mondtam. — Valaki fi-
gyelmeztetett erre, hogy megeshet velem.

— Dehogy eshet! Ha velem jön, semmi bántódása sem lesz! Csak
tartson velem!

— Így is nagyon lekötelezett már! És azt sem engedni, hogy törlesszem
az adósságomat . . .

— Hogyhogy nem engedem? Ki mondta azt magának, hogy nem en-
gedem? Egyenesen követelem! Most állítom össze a számvetést. A ház-
vezetőnőm minden szavát hallja!

— Ahhoz pedig el kellene mennem pénzért! Ön viszont azt mond-
ja, egy tapodtat sem mozdulhatok.

— Egy pillanatig legyen még türelemmel. Csak hogy megállapítsam
az összeget! És akkor rögtön megyünk! Mint mondtam, rendbe hozzuk
a koszorút, és nagyjából ott folytatjuk, ahol abbahagytuk — krákog-
ta, majd hozzátette: — A város másik végén . . .

— Ez pusztán véletlen ötlet volt! — vágtam a szavába. — Ostoba
félreértés! Ön sem gondolhatta komolyan! Akkor jutott eszembe az
egész, amikor megszólított!

— Nekem meg most jutott eszembe a folytatása. Tegnap szamarat
csinált belőlem, most pedig jön, és hozza a koszorút, búbanatos képpel.
És mindent megiszik, amit csak adnak! Nagyon jó hatással van magára
az ital. Senkit sem láttam még, akire így hatott volna . . . Örül az em-
ber lelke, ha magára pillanthat olyankor.

— Én nem osztom ezt a véleményt.

— Maga se nem oszt, se nem szoroz — zárta le a vitát, és a szeme
elé illesztett fél pápaszemen még egyszer megvizsgált a kagylóhéjnyi
tükrörtozás szemével, miközben a másikat lehunyta: én már megint ke-
lepcébe kerültem . . .

Ami a koszorú dúsítását illeti, nem valami nagyon sikerült. Egyéb
kötőanyag híján kissé sok lett benne a borostyán, mintha valami jele-
sebb bacchanáliára szántuk volna. Szinte szégyelltem magammal hur-
colni a másnapos, borús reggelben.

Adósságom — habár a kelleténél több nulla került bele — nem ag-
gasztott annyira, mint a sorsom: valami módon ki kellett térnem előle,

amíg ez a vén ökör véglegesen le nem járát, s akkor aligha lesz más választásom, mint hogy magam is fölcsapjak kántornak, habár sohasem hatott át eléggé az egyházi szellem.

— Milyen kellemes érzés, ha az embernek munkája van! — lelken-dezett Moislivits. Időközben zsineggel összetákolta a törésnél a szem-üvegét, így már nem törhetett el ismét, legföljebb csak bezúzni lehetett volna, parittyakővel vagy redőnyhúzó vassal. — Ne idegeskedjen, fiatal barátom, ma sokkal jobban fog menni, mivel célratörően dolgozunk . . . Meglátja, meg fog jönni az önbizalma!

Nekem viszont sehogyan sem fűlött a fogam a munkához, viszolyogtam ettől a mócsingtól, aki épp az én nyakamba varrta magát. Hihetetlenül hosszú szövege volt, az ember szinte belefultad ebbe a bő lébe, s kénytelen volt vele úszni, a fuldoklóval, jaj — nyilallt belém —, Ünök Mama, ha látná! Kapnék egyet a homlokomra a lapáttal! Hogy elhántam az uborkásüveget, hogy odábbálltam a szállásról, és kiszolgáltattam magamat! Nem kellett volna megengedni, hogy a halott mellett virrasszak, úgysem szökött volna el a halottja! De ott született meg bennem a kalandvágy, miközben a hintalovon billegtem, és utolértem önmagamat az új-állati-korban, egyszerűen mintha fölismertem volna arcvonásaimat! Megláttam a tulajdon árnyékomat!

— A fénykép! — jutott egyszerre eszembe, de hol volt már a fénykép, meg sem találtam volna a helyet, ahol hagytam, annyira összeza-varodtam ebben a fürdővárosban.

— Nem talált a napokban egy fényképet? — süvöltöttem rá Moislivitsra.

— Miféle fényképet? — ütött váratlan hullámot illúzióinak ábrándos víztükre.

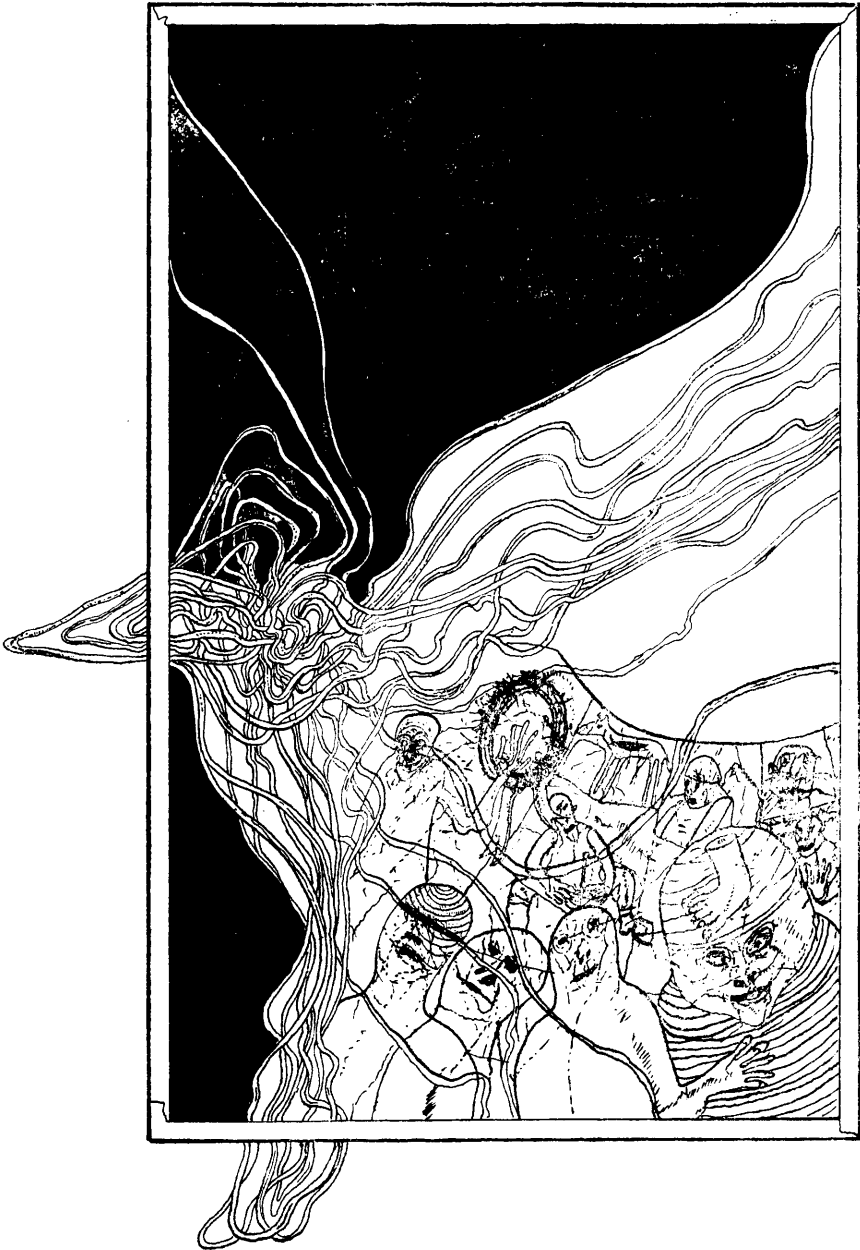
— Talált vagy nem talált? — csaptam le rá, s meg is ragadtam bal kézzel a gallériját. A jobbomban még mindig, a körülményekhez képest vigyázva, a koszorút szorongattam.

— Talált a fene! — meredt rám meglepetten a zsineggel megerősített szemüvege mögül. — Miért kellett volna, hogy találjak? Ki volt rajta?

— Ehhez semmi köze! — néztem az arcába, de mennyre nevetésgesnek láttam, hogy a kalapja karimája olyan magasan állt a homlokán, mint a holdvilág szokott az égen. Hogyan szorongathatok egy ilyen embert, akinek így áll a kalapja?

El is engedtem nyomban, arra gondolván, hogy ha meg is találja véletlenül, úgysem veszi föl a képet. Gondoljunk csak vissza: én vajon fölvettem-e azt a rézgombosat és ágyúdörejtől kibomlott bajuszút — de hogy vettem, habár mind a mai napig bánt a dolog, és úgy tekintem, hogy ez életem egyik legnagyobb mulasztása. Lényegeset tudhattam volna meg belőle, de — miként Moislivitsnak is megmondtam — ostobán szeretnék meghalni.

Így az egész élettörténetem tulajdonképpen ott ér véget a szemetes-

konténer közelében, az egy olyan megbízható nullapont, a többi pedig, ami előtte meg utána volt, meg a jövődőben lesz, szinte homályban marad, afféle futólagos dologszámba megy, amit ugyan lapozhat, de semmit meg nem tanul belőle az ember; illetve, ha szembenézünk vele, ugyan hol az ostobaság meg a haszontalanság nemzetközi konvenció alapján meghúzott határa?

Habár Moislivits nemes kántor úr ezt kikérné magának, abban a holdfogyatkozást ábrázoló kalapjában.

Föllázadna a francia vére. Hiszen mi más volna az egész mögött, ha nem az, hogy KÖNNYEDÉN ÉLNI! Csak azt nem értem, mit vehetnének félvállról, amikor már minket úgysis félvállról vesznek. Én meg itt szorongatom ennek a kaftángallérját! Hát persze, ha egyszer nem találok eléggé lendületesnek a könnyedségét!

Rá is akasztottam mindjárt a karjára a borostyánfonatos koszorút.

— Lesz még egy-két jó napod, szegény, öreg ember! — jelentettem ki.

— Megálljunk csak! — kezdte volna hadarni ismét azt a fullasztó szöveget. Ha szóhoz juthat, bizonyára belesodor a borostyánnal körül-futtatott koszorúba!

— NE HERÉLD AZ ORGONÁKAT! — bődültem rá, hogy az utcán végig mindenki felénk fordította a piros orrát, mint a kis, pöttyes verőkeltő bodobácsok.

— Hogy? Hogyan, kérem? — dadogta, nem is csoda, hiszen semmit sem érthetett belőle.

— HERÉLED AZ ORGONÁKAT? — futottam még följebb a hanglétrán, és ide már semmiképpen sem tudott követni, sem ő, sem bárki más a dermedt szemlélők közül.

— Ó, semmi, kérem szépen, semmi, parancsoljon, a koszorúja — nyújtotta felém megszeppenve.

Ám én csak álltam mozdulatlanul, valahogy úgy, miként a fölingerelt kutya, amikor fölborzolja a nyakán a szőrét, és nyomatéku viczorít is hozzá. Bizonytalan és kiszámíthatatlan volt, hogy mibe fogok belekapni. Így látta ezt a vén, címeres ökör, így láthaták a többiek is, akiket mintha köztéri szobornak állítottak volna ki a járdára, habár ahhoz túlzottan fel voltak öltözve. Kedvem lett volna elüvöltöni magam — csak megpillantottam volna közöttük Gerbert Herbertet! —, hogy:

— Vetkőzni!

Már csupán a rend kedvéért. Ingujban talán jobbat mutattak volna, meg az asszonyaik legalább csupasz karokkal.

De azután még a koszorút sem kaptam meg, elcsoszogott vele az emberem, vérig sértetten, akár egy dühöngő közeléből. Igaza volt, végtére is nem voltam hajlandó átugorni, akár egy lángoló, cirkuszi gyűrűn a rinocérosz, ez bántotta, engem meg már-már elővett a lelkifurdalás: hiszen a kedvéért megtehettem volna! Nem mindegy, hogy egy szánal-

mas vagy két szájalmas ember: amikor a maga módján az egész emberiség szájalmas!

Mégis talán idejében sikerült összekaparnom azt a kanálnyi féleszemet, mielőtt csakugyan maga alá gyűrt volna az elképzelés, hogy egész életemben egy botra tűzött koszorúval vonszolom magamat kocsmáról kocsmára, miként tette volna a helyemben Odüsszeusz a leoldott hajóhorgonnyal . . .

Ehelyett én a télies napok beálltával egyre nagyobb és mélyebb megoldást éreztem elképzelésemben a naplóíró iránt, aki bizonyára túljutott már halottak napi gondjain, tisztázta magában a helyzetet, és új tiszta papírlapot simított ki maga előtt, habár a tintahal az én fejemben volt, és néha orrlyukamon ki is villant két tapogatózó fejlába, de ha neszét vettem a dolognak, nyomban visszazippantottam — ugyan miként vélekednének rólam az emberek? Ám ha nagyon elmerültem valamiben, és nem figyeltem rá, mindig próbálkozott, mintha képes lenne helyettesíteni a naplóíró oly kedvemre való kézvonását, hiszen már kabátujjának kifényesedett könyöke is lázba tudott hozni: titok maradt előttem egész jelensége.

Nahát, ahogy a Mikulás napjának estéjét leírta!

Arról volt szó benne, hogy két Mikulás is került, ott, ahol egy is sok lett volna arra a néhány füzér kiszáradt, bolti fűgére meg némi hegyes staniclikba mért mazsolára, továbbá a boltban összeszedhető nyeles meg kerekese, fából faragott, halomnyi játékra, de ez is mind egyforma volt, mindenhová ezzel kellett beállítaniuk, de azután elvették a sorrendet, és amikor szembetalálták magukat, bizonyára meg is ijedhettek egymástól, mert a sok ízléstelen és esetlen, kék szárnyú madár nyelét — ahelyett, hogy tologálták volna őket, hadd kelepeljének — mind eltördöttek egymás fején vagy hátán, de az is lehetséges, hogy merő féltékenységből verekedtek össze, mindegy; viszont almát meg vöröshagymát egyáltalán nem kaptak a boltban, a konyhafőnök meg nem akart nekik adni a készletéből, úgyhogy a végén ő is kapott a tologatók madarak nyelével, egyáltalán mindenki kapott, ahogyan meg is érdemelte — ez volt a naplóíró véleménye, ám komolytalanságnak tartotta, hogy ilyen bagatell dolgokat is följegyez; olyasmi ez, mint a hulladékfából faragott madár szárnyverdesése, hogy leginkább csak a nyelének lehet hasznát venni, az igazi madár viszont csakugyan elrepül, megfoghatatlan marad: ez, mint következtetés, sok minden másra is érvényes lehetne.

A naplóíró azonban kénytelen végérvényesen letelepedni a téiben, téli gondolatokat öltetni, a téli vetületükkel takarózni: rostokol itt ez az ember, mintha a zúzmarát várná.

Azonban mégsem először kutyagolunk mi itt végig — akár jelentést is fogalmazhatna erről. A hideg szél általában lehetetlen irányból és a legváratlanabban támad. Délkeleti irányban naphosszat szürke az égbolt, ennek tükröződésében az északi ég alj szinte észrevehetetlen marad, de alkonyatig mintha fordulna a kocka.

A nap kifejezetten délnyugati irányban áldozik le, a ködös idő ellenére tisztán látni sima és valami módon mégiscsak elevennek ható korongját, ahogy a puszta földre ereszkedik alá, elnyomorítva a fák koronáját. Miért világosabb mindig az érzelmi lényeg, semmint a tudományos tétel?

A naplóíró ugyanis az érzelmekkel szándékozik dacolni, szeretne kikerülni a hatásuk alól, hogy tömör és rideg legyen, mint egy szerszám anyaga, amely kizárólag önmagát használja: vajon mire? Itt van elképzelésének egyedüli megbontható pontja, a befagyott tintásüvegbe lehelgetve erre már régebben rájöhetett volna, hanem ő ehelyett rácsavarta a fekete, hideg, gumilapbetétes födelet, szinte légmentesen elzárva, mintha abban lenne a szellem, a gúnárnyakú üvegben, és mintha nekivágott volna valaminek a holdvilágon, amiről addig semmiféle följegyzésében sem esett szó, mintha a könnyebbik végén szándékozná megragadni a dolgot, jókora kerülővel, amennyire csak futja a türelméből, ennyi vagy annyi ideig, ítéletnapig.

Mintha maga is elaludt volna, miként a viaszlenyomat vagy viasz tükrkép, nyitott szemmel, csak a szája tátva, hogy a holdfényben meglátszik fogának csillanó fehérje, meg a föl-fölcsapó pára, ahogy kapkodva szedi a fagyos levegőt.

— Milyen időket élünk? — kiálthatnék föl itt, vagy: — Milyen időket éltünk? — harsoghatnám a fülébe. — Ezt azért még fölírhatná, mivel a barátság, az mégiscsak szent — motyogom magam elé, mintha mindent jobban tudnék nála, én tudnék mindent a legjobban. A hideg emberről meg a fiúról, mondjuk, mivel a fiút kimondottan én küldtem a nyakára, talán hogy kérjen tőle valamit? Szívességre kérje? Az meg csak állt ott abban a kabátjában, és nézett befelé az ablakon; végül aztán szégyellte szóba hozni a dolgot, és elkerékpározott a holdvilágon. Az elhült ember katasztrófálisan alacsony hőmérséklete is tovább esett, már jóval a tolerálható szint alatt járt, mélyponton volt, mélyen az emberi nulla határa alatt, és egyszerűn belülről megfagyott, belefagyott a hang és bele a szörtyögés, pedig a füle hegye ehhez képest melegnek volt mondható, amikor a feje beszorult a székláb meg az ágyláb közé; aki később húzta kifelé, az mondta, hogy belülről ropogott, akár a havon felejtett sertés-orja.

Hogy miként szorulhat valakinek a feje a székláb meg az ágyláb közé, ezt ma sem értem, és sohasem is fogom megérteni, hogy merre mindenfelé nem mászkálnak az emberek, hidegek és melegek egyaránt, és utána beszorul a fejük vagy a lábuk, mintha keresnék a nyilvánvaló csapdákat, szakadatlanul kihívnák a sorsot.

Mindez elől igyekeztem én elmenekülni már jó ideje a hintalovamon, miközben állandóan lestem lovak és lovasok, továbbá emlékműveik mozdulatait: valami hitelesség mégiscsak kellett, hogy legyen bennük, ha végül is ily hosszú időt sikerült itt kihúznom, szakadatlanul azokat utánozva, akik mutatták, hogy merre, meg Roham!, meg Rajta, fiaim!, No-

sza, legények!, és a haldokló kürtjelek alapján tájékozódtak — ezért gondoltam arra, hogy miként mindenkinek, nekem is kell, hogy létezzen egy pozitív vagy negatív tükörképem, aki a másik részen irányítja egy-pólusú ügyeit, de, sajnos, sohasem fogunk találkozni, amikor vezéreszméink végeredményben azonosak, egyéntelműek: hogy áldozatokat hozunk és mutassunk be mások rovására.

És itt volt szülővárosom képe, számos magas tornyával — — — — —

Az égbolton meglibbenő és kibomló szalagfölrirattal, amelyet jobbról-balról egy-egy angyal tartott — — — — —

Ahol majd egy napon le fogják rántani emlékművemről az ércpalástot — — — — —

Én meg ott maradok pucér seggel.

Ennyit mindenesetre sikerült megtanulnom a sokfajta lovasszobortól: ó, mennyi lovasszobra van a világnak, és mennyi időt töltöttem én az-al, hogy futkároztam utánuk, lovasszobrokkal óhajtottam összeismerkedni, csupa megkövesedett, rozsdamarta emberrel, amíg csak rá nem ébredtem, hogy én magam is képviselek akkora átütőerőt a hintalovamon, hogy még véletlenül sem merészkednek a hónom alá fészket rakni a fecskék. Mert hogyan szabadulnék meg akkor a sok apró tetűtől és kullancstól, nem is beszélve arról, hogy telente a fejemre fagyna a sisak, amikor a legjobban lobognak a szélkakasok zászlai!

A sok viszontagságtól összegyűrdött és elpiszkolódott, itt-ott foltokban kiegészített kabátomban végre elérem majd városom határát! Mintha nagyon vágyakoznék ide, és nem inkább Havasi Gyopár nyakában szeretnék lovagolni, kaphatón minden gyerekes játéokra: már a gyermekkocsival is, ahogy megléptem, az is remekbe sikerült csínytevésnek számíthatott, s azután ott, a postán Vaszjukovval: hát itt valahol kerekedett bennem fölül Szabó úr, akinek a nevét én később Szabó Miklóstra módosítottam, és igyekeztem nagy hírt fölverni körötte, összekapcsolni magamat vele, fölismerhetetlenül rámásolódni arra a bolygó árnyékra vagy mi a csudára — mindenesetre mintha a nyirkos szenespincébe szálltam volna alá, fölemelve az utcai rácsozatot, ahol szerintem — föltételezésem szerint — pár pillanattal korábban eltűnt, akár egy tiszteletre méltó perselyben, egyszerűen lefolyt a rács közén, mintha nem is létezett volna — hát, ez volt a föltételezett Szabó úr, amaz viszont, aki ugyanilyen föltételezhetően üldözte, az már én voltam.

Ebben szerettem volna fölállítani valami rendszert, ahogy az ember kigöngyöl egy papírtekercset, és függetlenül attól, hogy ismeri a tartalmát, úgy tesz, mintha nem tudna semmiről, és maga gondolná ki az egészet — Uh, de én valamiképpen mégiscsak Szabó úr emlékműve vagyok! Már csupán a belém ivódott sörhabot és az egyéb italok aromáját tekintve . . .

— Nem akarok én elvérezni! — gondolja bennem Szabó úr a város határát elérve, amelyet igencsak időnap előtt elhagyott. Hosszú idő után társaság után sóvárog. Hanem asztalhoz telepedve ott is nyomban mi az

első dolga? Zsebéből gyűrött, és a hosszú koszolódástól szinte kifakult zsebkendőt húz elő, s a megátalkodott jelenlevők szeme láttára benyúl vele nagyra tátott szájába, s egy fogát a zsebkendővel átfogva kifelé kezdi cibálni az ínyéből: jelentős méretű zápfog, három gyökérrel, más helyet és módot is találhatott volna az eltávolítására. Hanem fölösleges itt minden aggodalom, a fog hamarosan kint van, bármiféle derekasabb sápítózás és sajongás nélkül: íme, mily könnyen fölismerhető a valódi jellemesség!

Én, az emlékmű, megroppannék e látvány terhe alatt! Szörnyűséges az ilyen dolgok nézése! Nem is én nézem e dolgokat, hanem azok mérnek föl engem!

Tudom, hogy Maszkot például fogászhoz menne, hiszen az csak az igazi! Nekem meg igazi, kövér szivarcsutka jár az eszemben, amelynek égett részét zsebkésemmel levágnám, s az egészet megvakarnám, akár a sárgarépát, majd kínomban összerágnám!

Am Maszkotról semmi hír. Nyilvánvalóan elfoglalt valami hivatalt, s az leköti, vagy kottamásolást vállalt: hiába, ismét nyakunkon a várva várt karácsony, és ismét nagyon óra szaglik az idő: ilyenkor mindig nagyon megváltozik a ruhám szinte örökletes szagja: úgy rémlik, kevésbé bűzlik, mint különben, pedig ahhoz az egyhez csakugyan értek a mosdatlan bőrómmal: bűzleni!

Érzem, mindenképpen rám férne, hogy alaposan kisulykoljanak valahol, havas patakparton, jéghideg vízben, persze, a folyás iránt, hogy kisimuljanak a hajszálaim, ez a sok gyűrdődés és bodorodás a fülcimpám körül, és valamennyi összeállva, mint valami kucsma, az égnek meredjen, vagyis igazodjon a vízfolyás irányához. Csakhogy ki hajtsa ezt végre rajtam, akár valami exkaválását fölösleges félszememnek, annak, amelyiket Sertić olyan komolyan körülgyűrűzött a monoklival, hogy aligha láthatnék neki most kottákat másolni, Maszkot nyomán, lányhangon követni a dallamok szárnyalását, ügyelve közben minden kis bisz-basz vanásra, zászlócskára, üres kottafejre, hogy kezem alatt végül is összeálljon az a dallam, amit elképzelték, de talán nem is vártak: épp a megrendelő fog leginkább megrendülni művem fölött, azaz fölhangolódni Maszkot művén, mivel én körülményeim miatt kénytelen vagyok kitérni a megrendelések és megrendülések elől.

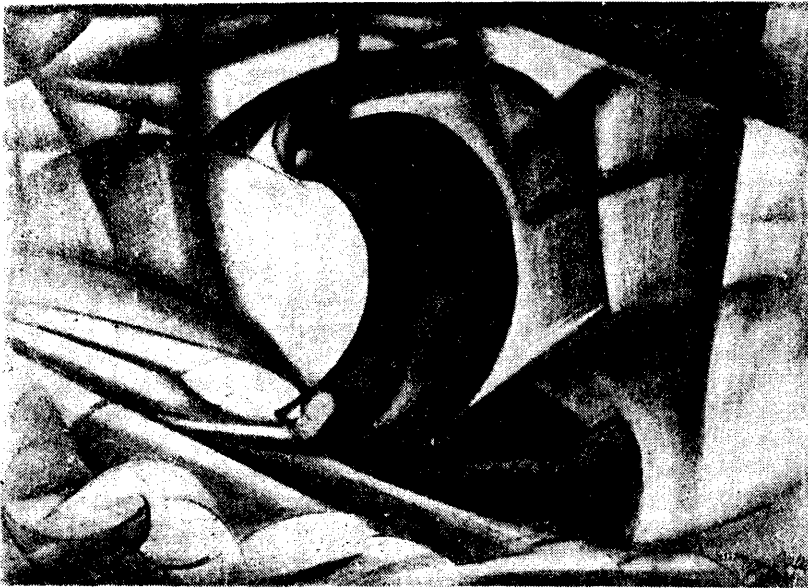
Rókuszi azt mondja, hogy ezt borogatni kéne, egyszer, még régebben, Sertićet is ugyanígy helybenhagyták, és akkor neki is napokig kellett borogatnia, bár neki nem is annyira monoklija volt, hanem szinte még egy fél feje.

— Akkoriban még nagyobbakat ütöttek — állapítottam meg —, az egészben az a jó, hogy nem akkor kaptam, vagy ha most is kaptam, nem attól, aki Sertićnek adta.

— Ólomcetet kell rá tenni, az majd lerántja — bölcsekedik Rókuszi, nekem a hirtelen természetű ideges embernek, hogy majdnem kap egy laposat tőlem, ilyen éleset nincs lelkem osztogatni a jóságos fiúnak, ki törődik akkor velem?

— Vagy kimarja — mondom neki —, mégsem a lábamat hordom a fejemen. Még nem egészen... — és a fejlábúra gondolok a homloküre-
gemben, vajon megrendítette-e madáreledel csontjait ez az ütés, mert
akkor nyugton maradna, különben kénytelen leszek megcsapoltatni a
fejemet, bár az ütés pillanatában az egyik lábát mintha kinyújtotta vol-
na az orrlíkamon: elég nagyra nőhetett már, amióta betelepült a hom-
loklebenyeim közé. Ha nem iszonyodnék annyira a felcserektől, megné-
zetném, hogy mi is valójában odabenn a helyzet. Ám attól is tartok,
hogy valami ötlettel állnak elő, és kísérletnek vetnek alá, végül pedig
csekély furfanggal megfosztanak a tintahaltól, habár fönnáll annak a
veszélye, hogy ezt nem élném túl.

(Folytatjuk)

Piéta, 1923 körül